

С.В. Пілюк

к.ю.н., доц.

КВАЛІФІКОВАНА ЮРИДИЧНА ДОПОМОГА ЯК ГАРАНТІЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ

Політико-правові та соціальні перетворення в Україні за останні роки привели до якісної зміни суспільних відносин на основі демократизації форм і методів їх регулювання. Зміни, що відбуваються в нашій країні, створюють передумови формування зрілого громадянського суспільства. Успіхи в цьому напрямку залежать не тільки від розвитку економіки, вдосконалення законодавства та модернізації суспільно-правових відносин, але і від готовності держави впорядкувати їх, забезпечити кожному конституційні гарантії і необхідний захист, особливе місце серед яких займає гарантія на отримання кваліфікованої юридичної допомоги.

Фактично, жодне із закріплених в Конституції України прав не може ефективно здійснюватися без права на отримання кваліфікованої юридичної допомоги, яке в науці конституційного права розглядається як юридична гарантія всіх прав і свобод людини і громадянина.

Можливість особи отримати кваліфіковану юридичну допомогу можна розуміти як закріплене в Конституції та інших законодавчих актах відповідно до міжнародно-правових стандартів право кожного на одержання послуг юридичного характеру з метою забезпечення реалізації особистих (громадянських), політичних, економічних, соціальних і культурних інтересів, а також захисту прав та свобод особи [1, с. 377; 2, с. 57].

Крім Конституції України, яка закріплює право кожного на професійну правничу допомогу, а у випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно; кожен є вільним у виборі захисника своїх прав [3, ст. 59], право на юридичну допомогу знайшло своє відображення й у нормах міжнародного законодавства: Загальній декларації прав людини і громадянина (ст. 11), Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (ст. 14), Європейській конвенції про захист прав людини і основних свобод, та ін.

Незважаючи на значимість та необхідність права кожного на кваліфіковану юридичну допомогу, досі не зменшується полеміка з питань, що стосуються її сутності, змісту, суб'єктів надання, загальної системи реалізації і гарантованого забезпечення.

У рамках забезпечення реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина, визначається коло суб'єктів з надання правової допомоги, до яких належать органи державної влади, відповідні недержавні організації та громадські об'єднання.

Окремо слід виділити адвокатуру як професійний недержавний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги. Крім забезпечення особистого права людини, інститут адвокатури виступає як гарант захисту усіх прав, свобод і інтересів, що відображається в її публічно-правовій функції, а саме через вплив на суспільні процеси з метою їх приведення до відповідності вимогам діючого законодавства, що робить її найважливішою частиною громадянського суспільства.

Сучасний законодавець передбачив правові інструменти, за допомогою яких адвокат може при наданні кваліфікованої юридичної допомоги, різноманітно захищати права і свободи фізичних та юридичних осіб. Але діяльність адвокатури не зводиться лише до захисту прав, – вона набагато ширше і, на відміну від діяльності інших суб'єктів щодо надання правової допомоги, є універсальною та всеохоплюючою.

Так, адвокат надає консультації і роз'яснення з правових питань, здійснює правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави; захищає права, свободи і законні інтереси підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення; надає правову допомогу свідку у кримінальному провадженні; представляє інтереси по-

терпілого під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні; представляє інтереси фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах; надає правову допомогу під час виконання та відбудовання кримінальних покарань тощо [4, ст. 19]. Адвокат може здійснювати інші види адвокатської діяльності, не заборонені законом.

Отже, сьогодні, державна та суспільна підтримка адвокатури може призвести до демократизації суспільства у тому розумінні, що воно обов'язково почне набувати саме ознаки демократично-правового. Як слідство цього явища, стане логічна взаємодія судових органів, державних установ і суспільних інститутів, спрямована на фактичну підтримку адвокатури, з метою посилення рівня правового захисту суспільства і громадянина, як його невід'ємної частини.

Література:

1. Щербатюк Н.В., Чичирко С.В., Бондар А.В. Адвокатура в системі забезпечення правової допомоги в Україні / Н.В. Щербатюк, С.В. Чичирко, А.В. Бондар // Збірник наукових праць НТУ. – 2011. – С. 376-381.
2. Варфоломеева Т.В. Конституційні засади діяльності адвокатури / Т.В. Варфоломеева // Адвокат. – 1997. – № 2. – С. 57-61.
3. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>. – Назва з екрана.
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України № 5076-VI від 05.07.2012 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>. – Назва з екрана.